

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. balandžio 7 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (pranešėja), Algirdo Taminsko ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovų (duomenys neskelbtini)** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 16 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovų (duomenys neskelbtini) ieškinį atsakovei (duomenys neskelbtini) dėl turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo, trečiasis asmuo (duomenys neskelbtini).

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl sveikatos priežiūros įstaigos neteisėtų veiksmų kaip vienos civilinės atsakomybės už pacientų sveikatai padarytą žalą sąlygų ir jų įrodinėjimo, teismo medicinos ekspertizės akto įrodomosios galios ir jo privalomumo.
2. Ieškovai prašė priteisti iš atsakovės 1000 Eur turtinės žalos ir 100 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą ieškovės (duomenys neskelbtini) naudai ir 50 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą ieškovo (duomenys neskelbtini) naudai, 5 procentus metinių palūkanų už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą
3. Ieškovai nurodė, kad (duomenys neskelbtini).
4. (duomenys neskelbtini).
5. (duomenys neskelbtini).
6. (duomenys neskelbtini).

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

7. Kauno apygardos teismas 2019 m. liepos 3 d. sprendimu tenkino ieškinį iš dalies, priteisė iš atsakovės ieškovei (duomenys neskelbtini) 1000 Eur turtinės žalos, 25 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo bei 5 proc. procesinių palūkanų nuo priteistos sumos, ieškovui (duomenys neskelbtini) – 6000 Eur neturtinės žalos atlyginimo ir 5 proc. procesinių palūkanų; taip pat priteisė 1360 Eur bylinėjimosi išlaidų ieškovams atlyginimo bei 737,46 Eur bylinėjimosi išlaidų valstybei atlyginimo; grąžino ieškovams 25 Eur avansą, sumokėtą į Kauno apygardos teismo sąskaitą, o atsakovės sumokėtą 25 Eur avansą skyrė ekspertės Ž. B. kelionių išlaidoms apmokėti.
8. Teismas, įvertinęs šalių, liudytojų paaiškinimus, pateiktus raštinius įrodymus, nusprendė, kad ieškovė įrodė, jog (duomenys neskelbtini).
9. Teismas konstatavo, kad (duomenys neskelbtini).
10. Byloje buvo paskirta teismo deontologinė ekspertizė, ją pavesta atlikti Valstybinei teismo medicinos tarnybai prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, teismui neįvardijus ekspertizės atlikimo metodo. Remdamiesi visais pateiktais ieškovės mediciniais dokumentais bei civilinės bylos duomenimis, ekspertai V. K. (V. K.) ir Ž. B. pateikė išvadą, kad (duomenys neskelbtini).
11. (duomenys neskelbtini).
12. (duomenys neskelbtini).
13. (duomenys neskelbtini).
14. (duomenys neskelbtini).
15. (duomenys neskelbtini).
16. (duomenys neskelbtini).

17. (duomenys neskelbtini).
18. (duomenys neskelbtini).
19. (duomenys neskelbtini).
20. (duomenys neskelbtini).
21. (duomenys neskelbtini).
22. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal ieškovų ir atsakovės apeliacinius skundus, 2020 m. liepos 16 d. sprendimu Kauno apygardos teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimą panaikino ir ieškovų ieškinį atmetė; priteisė iš ieškovų atsakovei 278,01 Eur atstovavimo išlaidų pirmosios instancijos teisme atlyginimo; 705 Eur už apeliacinį skundą atlyginimo; 449,30 Eur deontologinės ekspertizės atlikimo išlaidų atlyginimo; grąžino atsakovei 25 Eur avansą, sumokėtą 2018 m. lapkričio 22 d. į Kauno apygardos teismo sąskaitą, o ieškovų 2018 m. lapkričio 20 d. pavedimu į Kauno apygardos teismo sąskaitą sumokėtą 25 Eur avansą skyrė ekspertės Ž. B. kelionės išlaidoms apmokėti.
23. Kolegija pripažino byloje nustatytais šias aplinkybes: (duomenys neskelbtini).
24. (duomenys neskelbtini)
25. (duomenys neskelbtini).
26. (duomenys neskelbtini).
27. Teisėjų kolegija, įvertinusi byloje esančius rašytinius įrodymus, liudytojų bei ekspertės pirmosios instancijos teismui duotus parodymus ir siekdama pašalinti nustatytus prieštaravimus, žodinio bylos nagrinėjimo metu dar kartą apklausė ekspertizę atlikusią ir išvadą pateikusią ekspertę Ž. B., (duomenys neskelbtini). Dėl to teisėjų kolegija nusprendė, kad ekspertizės akte pateiktos išvados negali būti laikomos patikimomis ir įrodančiomis, jog dėl atsakovės neteisėtų veiksmų buvo padaryta žala ieškovės sveikatai, (duomenys neskelbtini).
28. Kolegija pažymėjo, kad (duomenys neskelbtini).
29. Kolegija pažymėjo, kad (duomenys neskelbtini).
30. Bylos duomenimis, (duomenys neskelbtini).
31. Teisėjų kolegija konstatavo, kad byloje neįrodyti neteisėti atsakovės veiksmai (duomenys neskelbtini), taigi neįrodyta, jog dėl ieškovei nustatyto sveikatos sutrikimo (duomenys neskelbtini) yra atsakinga (duomenys neskelbtini). Kadangi pirmosios instancijos teismas rėmėsi teismo ekspertizės aktu, kuris paremtas prielaidomis, pažeidė pareigą bylą išnagrinėti visapusiškai ir objektyviai, ištirti ir įvertinti visus bylai reikšmingus įrodymus, tai teisėjų kolegija panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir ieškinį atmetė.
32. Nenustačius vienos iš civilinės atsakomybės sąlygų (neteisėtų veiksmų), negali būti taikoma civilinė atsakomybė, todėl kolegija nebeprisakė dėl kitų jos sąlygų (žalos, priežastinio ryšio, kaltės).

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

33. Kasaciniu skundu ieškovai prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 16 d. sprendimą ir pakeisti Kauno apygardos teismo 2019 m. liepos 3 d. sprendimo dalį dėl neturtinės žalos atlyginimo dydžio jį padidinant arba bylos dalį dėl neturtinės žalos atlyginimo priteisimo grąžinti apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 33.1. Pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 straipsnio 1 dalį, Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos 17 straipsnio 1 dalį, 25 straipsnio 1 dalies d punktą, [CK 2.25 straipsnio](#) 2 dalį, Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalį, 3 straipsnio 1 dalį sveikatos priežiūros įstaigose pacientų teisių negalima varžyti dėl jų lyties, amžiaus, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, o atlikti intervenciją į žmogaus kūną, pašalinant jo kūno dalis ar organus, galima tik asmens sutikimu. Sutikimas atlikti chirurginę operaciją turi būti išreikštas raštu. Kasacinio teismo praktika dėl informuoto paciento sutikimo nebuvimo siejama su gydytojo neteisėtu neveikimu – raštiško sutikimo negavimu, neinformavimu ar netinkamu informavimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-474/2010](#); 2010 m. liepos 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-342/2010](#); kt.). (duomenys neskelbtini).
 - 33.2. Ieškovai, teikdami ieškinį, turėjo įrodyti atsakovės neteisėtą veikimą (duomenys neskelbtini) faktą). Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad ieškovai privalo įrodyti neapibrėžtos apimtys (visas, net ir atsakovo keliamas bet kurias versijas) atsakovės civilinės atsakomybės – neteisėtos veikos (veikimo) – sąlygą, netgi įrodyti šių veiksmų atlikimo tikslą (motyvą). Būtent atsakovei kyla pareiga įrodyti savo nekaltumą (paneigti savo kaltės prezumpciją). (duomenys neskelbtini).
 - 33.3. Sprendžiant dėl gydytojų veiksmų diagnozuojant ligą ir atliekant tyrimus teisėtumo, reikšmingi įrodymai yra teismo medicinos ekspertizės išvada, taip pat rašytiniai įrodymai, kuriuose pateikiami duomenys, gauti atlikus reikalingus tyrimus ir pritaikius specialias žinias, atitinkamos srities specialistų paaiškinimai. Būtent iš šių įrodymų gauta informacija gali patvirtinti ar paneigti, ar gydytojas konkrečiu atveju elgėsi taip, kaip būtų elgęsis sąžiningas, protingas ir atidus profesionalas; kitais įrodymais, kurių turinys nepagrįstas specialiosiomis žiniomis, nurodyti faktai objektyviai negali būti patvirtinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-59/2011](#)). Apeliacinės instancijos teismas netinkamai vertino byloje surinktus įrodymus:
 - 33.3.1. (duomenys neskelbtini).
 - 33.3.2. (duomenys neskelbtini).
 - 33.3.3. (duomenys neskelbtini).
 - 33.4. Apeliacinės instancijos teismas nepasisakė dėl neturtinės žalos ir jos dydžio nustatymo, nors ieškovai teikė apeliacinį skundą ir dėl šios dalies, taigi apeliacinės instancijos teismas pažeidė Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 270 straipsnio 4 dalies reikalavimus.
 - 33.5. Pirmosios instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė [CK 6.250 straipsnio](#) normą, nesivadovavo teismų praktikoje nustatytais neturtinės žalos dydžiais, netinkamai aiškino neturtinės žalos dydį pagrindžiančius ir didinančius kriterijus (pažeistas vertybes, pažeidimo pasekmių ilgaamžiškumą ir intensyvumą), neindividualizavo ieškovams tenkančios neturtinės žalos, todėl neproporcingai patirtai netekčiai (duomenys neskelbtini) sumažino ieškovams (duomenys neskelbtini) priteisiamą žalos atlyginimą:
 - 33.5.1. Įstatyme nustatytas nebaigtinis neturtinės žalos dydžiui nustatyti reikšmingų kriterijų sąrašas laikytinas pagrindiniu (universalu)

sąrašu tokių kriterijų, kurie turėtų būti teismo ištirti ir įvertinti kiekvienu konkrečiu atveju, o kasacinio teismo praktikoje nėra bylos dėl analogiškų neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijų. Pirmosios instancijos teismas rėmėsi EŽTT 2011 m. lapkričio 8 d. sprendime nustatytais neturtinės žalos dydžiais, nors nurodomos ir nagrinėjamos bylos aplinkybės iš esmės skiriasi.

- 33.5.2. Pirmosios instancijos teismas neanalizavo pažeistų vertybių, pažeidimo pasekmių ilgaamžiškumo ir intensyvumo, todėl netinkamai įvertino neturtinę žalą didinančius kriterijus. (duomenys neskelbtini).
- 33.5.3. Nustatant neturtinės žalos dydį sveikatos sutrikdymo atveju, svarbu įvertinti ir asmens turėtų galimybių praradimą. (duomenys neskelbtini).
- 33.5.4. Teismas neįvertino, kad ieškovams neturtinė žala buvo padaryta ir dėl atsakovės elgesio proceso metu. (duomenys neskelbtini).
34. Atsakovė ir trečiasis asmuo atsiliepimuose į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 16 d. sprendimą palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 34.1. Ieškinys atmestas dėl to, kad ieškovai neįrodė (duomenys neskelbtini). Apeliacinės instancijos teismas, siekdamas kuo išsamiau ištirti bylos aplinkybes, paskyrė žodinių bylų nagrinėjimą, teismo posėdyje apklausė šalis ir ekspertę Ž. B. Taigi apeliacinės instancijos teismas nenukrypo nuo [CPK 178](#) straipsnyje įtvirtintos įrodinėjimo taisyklės. Kasaciniame skunde nėra konkrečiai įvardyta, kokios įrodinėjimo taisyklės buvo pažeistos bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, skunde tik abstrakčiai teigiama, kad teismas neįvertino įrodymų viseto.
- 34.2. Atkreiptas dėmesys į tai, kad šioje byloje neprivalėjo būti nustatyta tiksli (duomenys neskelbtini) pažeidimo priežastis, nes (duomenys neskelbtini).
- 34.3. (duomenys neskelbtini).
- 34.4. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad eksperto išvadai, kaip įrodymų šaltiniai, [CPK](#) nenustatyta išankstinės galios, teismui ji nėra privaloma ir turi būti vertinama pagal vidinį teismo įsitikinimą kartu su kitais byloje esančiais įrodymais ([CPK 218 straipsnis](#)). Konkretūs faktiniai duomenys, gauti ekspertinio tyrimo metu, gali būti atmesti kaip įrodymas (kritškai įvertinti), jei manoma, kad jie nepagrįsti, nepatikimi ar turi kitokių trūkumų. Kritškai vertinti eksperto išvadą ar jos dalį galima tada, kai ekspertizės turinys prieštarauja, kai išvados neišplaukia iš tyrimo eigos, kai išvada pateikta dėl to, dėl ko tyrimas neatliktas arba jis atliktas neišsamiai, ir kitais panašiais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonų dėl ekspertinio tyrimo eigos ir rezultatų. Taip pat ekspertizės duomenys gali būti atmetami tada, kai jie prieštarauja kitiems bylos įrodymams (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-386-469/2015](#)). Apeliacinis teismas išsamiai ištyrė visas bylos aplinkybes ir nurodė išsamius argumentus, kodėl nesivadovauja tam tikromis ekspertizės akto išvadomis. Apeliacinis teismas pagrįstai nurodė, kad teiginio, jog (duomenys neskelbtini) nepatvirtina nei byloje esantys ieškovės medicininių dokumentų išrašai, nei (duomenys neskelbtini), nei pirmosios instancijos teismui jo duoti parodymai, nei ekspertės Ž. B. paaiškinimai, taigi ekspertinė išvada paremta prielaidomis.
- 34.5. Apeliacinis teismas įvertino kitas galimas (duomenys neskelbtini) priežastis ir pagrįstai konstatavo, kad (duomenys neskelbtini). Apeliacinis teismas pagrįstai konstatavo, kad byloje iš esmės nepaneigta tikimybė, jog (duomenys neskelbtini).
- 34.6. Pirmosios instancijos teismas tinkamai taikė neturtinės žalos nustatymo kriterijus:
- 34.6.1. (duomenys neskelbtini);
- 34.6.2. (duomenys neskelbtini);
- 34.6.3. (duomenys neskelbtini);
- 34.6.4. teismų praktikoje pripažįstama, kad, dėl gydytojų kaltės mirus pacientui, jo artimajam priteisiama apie 30 000 Eur (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinėje byloje [Nr. 3K-3-59/2010](#) priteista 100 000 Eur; civilinėje byloje [Nr. e3K-3-238-313/2019](#) – 30 000 Eur); sunkiais sveikatos sužalojimo atvejais, kai dėl gydytojų kaltės pacientai praranda darbingumą, iš esmės pablogėja jų gyvenimo kokybė, priteisiama apie 15 000 Eur neturtinės žalos atlyginimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinėje byloje [Nr. 3K-3-77/2010](#) dėl kojos amputacijos priteista 50 000 Eur). Ieškovės patirti nepatogumai ir išgyvenimai negali būti prilyginami išgyvenimams ir nepatogumams, kuriuos patyrė pacientai pirmiau nurodytose bylose, todėl žalos atlyginimo suma privalo būti mažesnė;
- 34.6.5. ieškovai neteisingai interpretuoja EŽTT bylą, nes nurodomos ir nagrinėjamos bylos aplinkybės iš esmės skiriasi. (duomenys neskelbtini).

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl sveikatos priežiūros įstaigos atsakomybės sąlygų (neteisėtų veiksmų) įrodinėjimo ir jas patvirtinančių įrodymų vertinimo

35. Tiek žalos padarymo metu galiojusios Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (1996 m. spalio 3 d. įstatymas Nr. I-1562), tiek ir žalos paaiškinimo metu galiojusios Pacientų teisių ir žalos sveikatai atlyginimo įstatymo (2015 m. lapkričio 17 d. įstatymas Nr. XII-2037) redakcijos nuostatose nustatyta, kad pacientui atlyginama sveikatos priežiūros paslaugas teikusio asmens kaltais veiksmais padaryta žala.
36. Pagal [CK 6.246 straipsnio](#) 1 dalį, civilinė atsakomybė atsiranda neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas), arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai. Neteisėtumas bendriausia prasme aiškinamas kaip asmens elgesio neatitiktis teisei. Juo laikomas asmens ne tik konkretaus įstatymuose ar sutartyje nustatyto įpareigojimo neįvykdymas, bet ir bendro pobūdžio pareigos elgtis atidžiai ir rūpestingai pažeidimas. Civilinės atsakomybės teisiniuose santykiuose kiekvieno asmens elgesys vertinamas atitiktis nurodytiems standartams aspektu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. lapkričio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-507-611/2016](#), 29 punktas ir jame nurodyta kasacinio teismo praktika).
37. Sveikatos priežiūros įstaigos atsakomybė už joje dirbančių gydytojų kaltais veiksmais teikiant sveikatos priežiūros paslaugas padarytą žalą

pacientams yra deliktinė civilinė atsakomybė ([CK 6.283, 284 straipsniai](#)). Kalte grįstos civilinės atsakomybės prievolei konstatuoti būtinas sąlygų visetas: neteisėti veiksmai, žala, priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos, žalą padariusio asmens kaltė ([CK 6.246, 6.247, 6.248, 6.249 straipsniai](#)). Asmuo, pareiškęs sveikatos priežiūros įstaigai ieškinį dėl jos darbuotojų kaltais veiksmais teikiant sveikatos priežiūros paslaugas padarytos žalos atlyginimo, turi įrodyti neteisėtus veiksmus, žalos faktą ir dydį bei priežastinį ryšį tarp neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir padarytos žalos ([CK 6.246, 6.247, 6.249 straipsniai](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-53-378/2018](#), 16 punktas; kt.). Žalą padariusio asmens kaltę preziumuojama, todėl, siekdama paneigti civilinės atsakomybės prievolę, sveikatos priežiūros įstaiga turi įrodyti, kad jos darbuotojai nėra kalti dėl atsiradusios žalos, t. y. kad, atsižvelgiant į prievolės esmę ir kitas aplinkybes, jie buvo tiek rūpestingi ir apdairūs, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina ([CK 6.248 straipsnio 3 dalis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-266-469/2020](#), 29 punktas). Taigi, atsakovė, siekdama paneigti ieškovės pateiktas civilinės atsakomybės sąlygas patvirtinančias aplinkybes, turi teikti jos argumentus pagrindžiančius įrodymus.

38. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant sveikatos priežiūros įstaigos civilinei atsakomybei taikyti būtinų sąlygų nustatymo kriterijus, yra konstatuota, kad gydytojų civilinė atsakomybė už netinkamą gydymą yra profesinė atsakomybė, tai yra specialisto atsakomybė už netinkamą profesinių pareigų vykdymą, ji yra specifinė neteisėtų veiksmų ir kaltės, kaip civilinės atsakomybės sąlygų, aspektais. Vertinant gydytojo veiksmus ir sprendžiant jo kaltės klausimą, turi būti taikomas gydytojo veiksmų standartas, t. y. jo veiksmai vertinami ne pagal protingo ir atidaus žmogaus, bet pagal protingo ir atidaus profesionalo elgesio standartą. Vertinant, ar gydytojo veiksmas buvo teisėtas ar neteisėtas, vadovaujantis pirmiau pateiktais standartais, reikia vertinti kiekvieną konkretų, individualų atvejį, nes tas pats veiksmas arba pasiektas rezultatas vienu atveju gali būti vertinamas kaip teisėtas ir padedantis išgelbėti paciento gyvybę, o kitu atveju toks pats veiksmas arba rezultatas gali būti įvertintas kaip prieštaraujantis teisei ir kenkiantis pacientui, sukeliantis jam žalą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. lapkričio 8 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-553/2013](#); 2020 m. spalio 22 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-266-469/2020](#) 30–32 punktuose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
39. (duomenys neskelbtini).
40. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad teismo ekspertizės akte nurodyti duomenys prieštarauja liudytojų (duomenys neskelbtini) parodymams, iš ekspertizės išvados negalima daryti vienareikšmės ir neginčijamos išvados, kad (duomenys neskelbtini), todėl šia išvada nesirėmė. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad byloje nepaneigta tikimybė, jog (duomenys neskelbtini).
41. Pagal ieškovės nurodytą faktinį ieškinio pagrindą byloje, be kita ko, teismai turėjo nustatyti, dėl kokių priežasčių (duomenys neskelbtini) – ar šie padariniai atsirado sveikatos priežiūros specialistams teikiant paslaugas, ar jie atsirado dėl kitų, nuo atsakovės darbuotojų nepriklausančių veiksmų. Akivaizdu, kad, byloje sprendžiant dėl sveikatos priežiūros paslaugų teikėjo atsakomybės, kilo specialiųjų medicinos srities žinių poreikis – įvertinti ne tik atsiradusio sveikatos sužalojimo priežastis, bet ir tokių specialistų veiksmų (ne)teisėtumą medicinine prasme. Tačiau teismai nevienodai vertino teismo ekspertizės aktą kaip įrodymų šaltinį.
42. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad konkrečių gydytojų veiksmų (neveikimo) atitikties sąžiningo, protingo ir atidaus profesionalo veiksmų standartui klausimas reikalauja specialiųjų žinių, ir tik patys konkrečios specifinės srities specialistai gali įvertinti, ar konkrečioje situacijoje buvo elgtasi adekvačiai ir pagal visas diagnostikos ir gydymo galimybes. Sprendžiant dėl gydytojų veiksmų diagnozuojant ligą ir atliekant tyrimus teisėtumo, reikšmingi įrodymai yra teismo medicinos ekspertizės išvada, taip pat rašytiniai įrodymai, kuriuose pateikiami duomenys, gauti atlikus reikalingus tyrimus ir pritaikius specialiąsias žinias, atitinkamos srities specialistų paaiškinimai. Būtent iš šių įrodymų gauta informacija yra susijusi su įrodinėjimo dalyku, t. y. gali patvirtinti ar paneigti, ar gydytojas konkrečiu atveju elgėsi taip, kaip būtų elgęsis sąžiningas, protingas ir atidus profesionalas; kitais įrodymais, kurių turinys nepagrįstas specialiosiomis žiniomis, nurodyti faktai objektyviai negali būti patvirtinti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. vasario 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-59/2011](#); 2020 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-266-469/2020](#), 35 punktas).
43. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta ir tai, kad teismas negali teisingumo vykdymo funkcijos perduoti teismo ekspertams; ekspertizės išvada teismui nėra privaloma, o turi būti vertinama visumos kitų bylos įrodymų kontekste. Įrodinėjimo procesui ginčuose dėl sveikatos padarytos žalos atlyginimo taikomi bendrieji [CPK](#) įtvirtinti reikalavimai. Nors ekspertizės akte esantys duomenys pagal savo objektyvumą dėl prigimties ir gavimo aplinkybių paprastai yra patikimesni už kituose įrodymų šaltiniuose esančius duomenis, eksperto išvada turi būti įvertinta pagal teismo vidinį įsitikinimą, pagrįstą visapusišku, išsamiu ir objektyviu byloje esančių įrodymų ištyrimu ([CPK 218 straipsnis](#)), t. y. ekspertizės išvada yra vertinama pagal tokias pačias taisykles kaip ir kitos įrodinėjimo priemonės, be kita ko, taikant įrodymų pakankamumo ir patikimumo kriterijus (minėta Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. spalio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-266-469/2020](#), 36 punktas).
44. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, jog įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamą faktinių aplinkybių buvimą. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodymų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodinėjami faktai. Kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, teismas turi šį prieštaravimą pašalinti, t. y. nustatyti, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti, turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalykų konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. vasario 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-33-684/2017](#) 29, 30 punktus).
45. Spręsdami dėl teismo ekspertizės akto įrodomosios reikšmės teismai turi įvertinti ir jo atitiktį įstatyme įtvirtintiems turinio reikalavimams. Ekspertizės akte turi būti smulkiai aprašomi atlikti tyrimai, jų pagrindų padarytos išvados ir pateikti pagrįsti atsakymai į teismo iškeltus klausimus ([CPK 216 straipsnio 1 dalis](#)). Pagrindas atmesti kaip įrodymą eksperto išvadą ar jos dalį gali būti tai, kad ekspertizės akto turinys prieštaringas, kad išvados neįplaukia iš tyrimo eigos, kad išvada pateikta dėl to, dėl ko tyrimas nedarytas arba atliktas neišsamiai, ir kitais panašiais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonų dėl ekspertinio tyrimo eigos ir rezultatų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-474/2010](#); 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-337/2013](#)). Taip pat ekspertizės duomenys gali būti atmetami tada, kai jie prieštarauja kitiems bylos įrodymams (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 29 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-40-403/2020](#) 32 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
46. Teisėjų kolegija pripažįsta pagrįstais kasacinio skundo argumentus, kad apeliacinės instancijos teismo išvados dėl atsakovės veiksmų teisėtumo padarytos pažeidžiant byloje taikytinas įrodymų tyrimo ir vertinimo taisykles.
47. (duomenys neskelbtini). Tyrimą atlikęs gydytojas (duomenys neskelbtini) neįvardijo šio (duomenys neskelbtini) atsiradimo priežasties. Pažymėtina, kad teismo posėdžio metu apklaustas (duomenys neskelbtini) gydytojas (duomenys neskelbtini) nurodė, jog negali įvardyti (duomenys neskelbtini) priežasties, nes tokios neanalizavo; (duomenys neskelbtini). Taigi minėto gydytojo atlikto tyrimo metu buvo nustatytas (duomenys neskelbtini) faktas.
48. (duomenys neskelbtini) priežastis ir pasekmės ieškovės sveikatai nustatyti ir buvo teismo nutartimi paskirta deontologinė ekspertizė. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad deontologinė ekspertizė yra specifinė ekspertizės rūšis. Teisės doktrinoje nurodoma, kad ją iš kitų rūšių išskiriantis ypatumas, be kita ko, yra tas, kad tokią ekspertizę visada atlieka ekspertų komisija – be teismo eksperto, pasitelkiami ir kitų medicinos specialybių gydytojai, neturintys teismo eksperto statuso; ekspertų komisija vertina gydytojų veiksmus, nurodydama ne tik padarytą gydymo klaidą, bet ir jos reikšmę asmens sveikatos sutrikdymui, t. y. nustato ne tik ligos, sužalojimo pobūdį, bet ir gydymo teisingumą, neteisingo gydymo pasekmes, diagnostikos teisingumą? ir savaikšmiškumą?, ar sveikatos priežiūros specialisto veiksmai priežastiniu ryšiu susiję su atsiradusiais pavojingais sveikatai padariniais ir šie padariniai atsirado dėl tiesioginės sveikatos priežiūros specialisto teiktų paslaugų kokybės. Šiam tyrimui pateikiami asmens medicininiai dokumentai, specialisto ar eksperto išvada, kita medžiaga. Taigi deontologinė ekspertizė

atlikę teismo medicinos ekspertai pateikia išvadą, grindžiamą objektyviais duomenimis, ir tokia išvada yra konstatuojamas sveikatos priežiūros specialisto veiksmų (ne)teisėtumas (kaltė) medicinine prasme. Teisinių šių išvadų vertinimą atlieka teismas (žr. nutarties 43, 45 punktai).

49. Nagrinėjamu atveju apeliacinės instancijos teismas nesirėmė teismo paskirtos deontologinės ekspertizės išvada nurodymas, kad ekspertė Ž. B., papildomai apklausta teismo posėdyje, nurodė, jog ji negali kategoriškai nieko teigti, padarytos išvados tikimybė yra 50 procentų. Taigi apeliacinės instancijos teismas iš esmės suabejojo teismo deontologinės ekspertizės išvada dėl ekspertės Ž. B. parodymų nekategoriškumo. Tai, kad ši ekspertė teismo posėdžio metu nebuvo tokia kategoriška dėl ekspertizės išvadų, savaime nepaneigia pačios išvados pagrįstumo, nes apeliacinės instancijos teisme nebuvo pateikta naujų įrodymų, kurių nebuvo pateikta pirmosios instancijos teisme ir kuriuos ši ekspertė būtų vertinusi. Be to, deontologinę ekspertizę atliko ekspertų komisija: Vilniaus skyriaus teismo medicinos ekspertas V. K. ir (duomenys neskelbtini) gydytoja (duomenys neskelbtini) Ž. B. Dėl to abejodamas ekspertizės išvados pagrįstumu, apeliacinės instancijos teismas turėjo apklausti ir kitą ekspertizę atlikusį teismo ekspertą, nes tokios ekspertizės išvada yra bendras ją atliekančių ekspertų tyrimas ir vertinimas, ją pasirašė ir teismo ekspertas, ir ekspertė Ž. B., arba skirti pakartotinę ekspertizę, jei atsirado naujų esminių ieškovės sveikatos būklės įrodymų, galinčių lemti kitokią (duomenys neskelbtini) priežasčių vertinimą.
50. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad niekur, išskyrus ekspertizės aktą, nėra nurodyta, jog (duomenys neskelbtini). Kadangi byloje nėra konkrečių įrodymų, kurie patvirtintų (duomenys neskelbtini) priežastį, tai šis teismas laikė ekspertų išvadą dėl (duomenys neskelbtini) priežasties nepagrįsta. Tačiau teismo medicinos ekspertai, atlikdami deontologinę ekspertizę, vertina savo kolegų veiksmus, todėl būtent jie ir nustato pagal turimus duomenis (bylos medžiaga, medicininius duomenis bei specialisto išvadą) sveikatos sužalojimo pobūdį ir priežastį, kartu įvertindami ir atmesdami kitas galimas sužalojimo priežastis. Šiuo atveju gydytojas (duomenys neskelbtini) nustatė (duomenys neskelbtini) faktą (duomenys neskelbtini), atsakovė neginčijo (duomenys neskelbtini) metu nustatyto fakto, tačiau nepripažino, kad šis pažeidimas galėjo būti atliktas (duomenys neskelbtini). Dėl to teismo medicinos ekspertai tyrė tokio (duomenys neskelbtini) pažeidimo priežastis ir padarė gana aiškią išvadą, kad (duomenys neskelbtini).
51. Teismo medicinos ekspertai įvertino ir kitas galimas (duomenys neskelbtini) priežastis ir jas atmetė nurodysdami, jog (duomenys neskelbtini). Taigi teismo medicinos ekspertai pateikė išvadą, grindžiamą objektyviais turimais duomenimis (tyrimui buvo pateikta visa civilinės bylos medžiaga kartu su joje esančiomis teismo medicinos specialisto išvadomis, ambulatorinė asmens sveikatos kortelė). Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teisme ekspertė nebuvo pateikta jokių naujų duomenų apie ieškovės sveikatos būklę, negalavimus, kurie nebūtų buvę ištirti ir įvertinti atliekant ekspertizę. Šios ekspertizės akto turinys nėra prieštaringas, išvados išplaukia iš tyrimo eigos, byloje nekilo pagrįstų abejonių dėl ekspertinio tyrimo eigos, jo išsamumo. Apeliacinės instancijos teismas, netinkamai vertindamas šios ekspertizės esmę ir atlikimo tikslus, šio akto turinį, nepagrįstai atmetė jį kaip įrodymų šaltinį.
52. Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis gydytojo (duomenys neskelbtini) ir gydytojos Ž. B. parodymais teismo posėdžio metu, padarė išvadą, kad byloje nepaneigta tikimybė, jog (duomenys neskelbtini) pažeistas ne (duomenys neskelbtini), o dėl kitų priežasčių (duomenys neskelbtini). Viena vertus, tokia išvada padaryta nepagrįstai atmetus teismo deontologinės ekspertizės išvadą, kurioje paneigta tikimybė, kad (duomenys neskelbtini), antra vertus, byloje nėra nustatytų objektyvių duomenų, kurie pagrįstų kitą konkrečią (duomenys neskelbtini) priežastį. Atsakovė byloje neteikė jokių įrodymų, nenurodė argumentų, patvirtinančių, kad (duomenys neskelbtini), minėta, kad tokių įrodymų nebuvo pateikta ir apeliacinės instancijos metu, t. y. jau po ekspertizės atlikimo. Pažymėtina, kad apeliacinio teismo posėdyje apklausta ekspertė Ž. B., net ir nurodysdama, jog išvada nekategoriška, vis dėlto neneigė ir nepaneigė tikimybės (50 proc.), jog (duomenys neskelbtini). Taigi byloje nėra nustatyta (duomenys neskelbtini) atsiradimo priežastis ir nėra duomenų, sudarančių pagrindą spręsti, kad (duomenys neskelbtini) atsirado dėl kitų priežasčių.
53. Ekspertizės akte nurodyta ir tai, kad (duomenys neskelbtini). Taigi teismo ekspertizės akte patvirtinta, kad šie (duomenys neskelbtini) galėjo būti padaryti atsakovės (duomenys neskelbtini) metu. Pažymėtina, kad byloje nėra pateikta įrodymų, atsakovė to ir neįrodinėjo, kad (duomenys neskelbtini) ir sužalojimai galėjo būti padaryti (duomenys neskelbtini) metu. Taigi byloje nėra įrodymų, paneigiančių teismo ekspertizės akte nurodytas išvadas.
54. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodymų tyrimą ir vertinimą, todėl be pagrindo atmetė teismo ekspertizės aktą kaip įrodymų šaltinį ir padarė įrodymais nepagrįstą išvadą dėl vienos iš civilinės atsakomybės sąlygų (veiksmų neteisėtumo) nebuvimo. Šiuo atveju pirmosios instancijos teismas pagrįsta išsprendė, kad visuma byloje esančių įrodymų leidžia pripažinti buvus (duomenys neskelbtini) pažeidimą (duomenys neskelbtini) atsakovės įstaigoje (duomenys neskelbtini). Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas, nenustatęs atsakovės neteisėtų veiksmų, dėl kitų civilinės atsakomybės sąlygų nepasisakė. Kasacinio teismo teisėjų kolegijai konstatavus proceso teisės normų pažeidimą, yra pagrindas panaikinti apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoti bylą šiam teismui pasisakyti dėl kitų atsakomybės sąlygų. Dėl šių priežasčių teisėjų kolegija nepasisako dėl kasacinio teismo argumentų, susijusių su kitų civilinės atsakomybės sąlygų nustatymu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

55. Kasacinis teismas patyrė 3,67 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. kovo 30 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Šių išlaidų taip pat šalių turėtų kasaciniame teisme atstovavimo išlaidų atlyginimo priteisimo klausimas paliktinas spręsti bylą nagrinėsiančiam apeliacinės instancijos teismui ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. liepos 16 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą Lietuvos apeliaciniam teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Algirdas Taminskas

Sigita Rudėnaite